

М. І. ХАРЛАМОВ

**ДО ПИТАННЯ ПРО РЕЗУЛЬТАТИ
ПЕРШОЇ ХАРКІВСЬКОЇ ГУБЕРНСЬКОЇ ПОЖЕЖНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
(М. ХАРКІВ, 1923 Р.)**

Ще 20 серпня 1920 року Рада народних комісарів Української Соціалістичної Радянської Республіки (РНК УСРР) внесла постанову про посилення боротьби з пожежами на території України. В місцях розташування військових складів, лісових масивів та державних підприємств оголошувалася трудова пожежна повинність для населення, яке проживало на території, близькій до важливих об'єктів, створювалися спеціальні трудові пожежні дружини. На усіх військових складах та підприємствах створювалися пожежні комітети (пожкоми), що займалися питаннями організації пожежної безпеки. До комітетів у складі трьох осіб входили: представник заводського комітету, представник від комісії з охорони праці та член найближчого губернського або повітового пожежного відділу. На військових складах замість представника від комісії праці перебував військовий комісар.

Виплачувати заробітну платню примусово-добровільним вогнеборцям повинні були зацікавлені у пожежній безпеці своїх будівель державні і комерційні установи та відомства. Слід зазначити, що справою боротьби з вогнем, як у нашому регіоні, так і у інших губерніях УСРР займалися пожежно-страхові відділи при губернських виконавчих комітетах (губвиконкомах), які поділялися на пожежний та страховий підвідділи. Вони займалися централізованим контролем за станом протипожежної безпеки та страховою справою в регіоні відповідно. Пожежні підвідділи створювалися і на місцях при повітових виконавчих комітетах (повітвиконкомах), окружних виконавчих комітетах (окрвиконкомах) та районних виконавчих комітетах (райвиконкомах). Окрім того, пожежні відділи контролювали процеси навчання та тренування добровільних пожежних дружин. Ці процеси були характерні в першу чергу для Харківської губернії, оскільки у той період громадянська війна на нашій території була завершена.

У лютому 1923 року у м. Харкові відбулася І Харківська Губернська пожежна конференція, що повинна була підбити підсумки першим повоєнним результатам боротьби з вогняною стихією на Харківщині. Дана конференція була досить знаковою для того часу, оскільки це був певний знак для

суспільства про централізоване та організоване налагодження протипожежних заходів безпеки в нашому регіоні. Учасниками конференції були: 3 представники з м. Ізюм, 2 представники з міста Харкова, 2 представники з міста Куп'янськ, по одному представникові з міст Суми, Білопілля, Охтирка, Вовчанськ, Чугуїв, Зміїв, Валки та Богодухів. Також були присутні 5 осіб з сільських повітів Харківської губернії. На конференції було комплексно розглянуто питання протипожежної безпеки в Харківському регіоні у 1921 – 1922 роках, тобто у перші роки остаточного встановлення радянської влади на нашій території.

На початку конференції з доповіддю про стан боротьби з пожежами на Харківщині у перші повоєнні роки виступив товариш М. Рижов. Зокрема, він зазначив, що порівняно з 1921 роком кількість пожеж у 1922 році скоротилася на 80 відсотків, було створено достатньо велику кількість пожежних організацій (добровольчих та трудових пожежних дружин), що зовсім не існували у 1921 році. Учасники конференції, враховуючи озвучену інформацію, постановили вважати роботу Губернського пожежного підвідділу (Губпожпідвідділу), а також Губернського керівного пожежного центру задовільною.

У подальшому було надане слово представникам міст та повітів Харківщини. Ситуація на місцях виявилася вельми складною. Так, було зазначено, що, не дивлячись на важку та плідну організаційну роботу представників повітових пожежних підвідділів, на периферії не вистачало кваліфікованих кадрів для пожежної справи, як рядового, так і начальницького складу. Відчувався брак фінансування для оплати праці пожежників та придбання необхідного протипожежного реманенту. Представники конференції висловилися за створення ремонтних майстерень на місцях для оперативного налагодження необхідного обладнання для боротьби з вогнем та залучення до цієї справи місцевого населення. Наряду зі зношеністю протипожежного устаткування, відмічався також поганий зв'язок представників пожежних підвідділів з керівництвом повіту та місцевим населенням. Представники конференції вимагали надання від повітової влади гужового транспорту та добового утримання під час виконання ними службових обов'язків з попередження та ліквідації пожеж.

Представники зібрання висловили протест з приводу втручання у справу гасіння пожеж представників місцевої влади під час безпосереднього загоряння будівель. Було наведено приклад побиття міліціонерами пожежного працівника при гасінні школи у м. Богодухові. Це, на думку представників конференції, вплинуло на негативний результат при гасінні зазначеної будівлі. Вони запропонували надіслати клопотання до Губвиконкому з метою видання постанови про недоторканість відповідальної особи пожежного працівника при виконанні ним своїх службових обов'язків. Не можна з впевненістю охарактеризувати ефективність даних заходів, однак в подальшому кількість пожеж у регіоні поступово зменшувалася.

Резолюція учасників конференції в тому числі зазначала:

«... Конференція вважає необхідним видання та розповсюдження по повітам пожежної літератури та вказівок, що майже цілком були втрачені за роки громадянської війни, поклавши це завдання на Губпожпідвідділ. Губернська конференція пожежних робітників, у ім'я розвитку та укріплення пожежної справи в губернії, покликаної рятувати від вогню статок найбільшого сільського та міського населення вимагає від Губпожпідвідділу через Губвідкомгосп (Губернський відділ комунального господарства) розповсюдження погляду на справу пожежної охорони, як на справу першорядної державної важливості».

Як ми бачимо, пропаганда актуальності пожежної справи повинна була йти на перших ролях в цей період.

Учасники харківського зібрання з ліквідації пожеж 1923 року затвердили спеціальну постанову з вогнегасіння, що мала сприяти поліпшенню протипожежної справи на місцях у поточному році.

«З огляду на знаходження великих джерел водопостачання у м. Ізюм, Куп'янськ, Валки, Охтирка, Вовчанськ мати пожежний обоз не менше наступного:

- 1. Трубно-бочковий ресорний хід потрібної закладки.*
- 2. Два бочкових чотириколісних ресорних парнохідних ходи.*
- 3. Один реквізитний хід з бензиново-моторним трубковим насосом, продуктивністю до 2000 відер на годину.*
- 4. У Чулуіві, Зміїві, Білопільі кількість обозів повинна складати ту ж саму кількість, додатково спеціальний бензиново-моторний однокінний хід з трубними насосами продуктивністю 1500 відер на годину.*
- 5. У м. Богодухові та м. Лебедині за відсутністю великих джерел водопостачання мати наступний обоз: трубковий хід, трубково-бочковий та 5 бочкових ходи.*
- 6. В Золочеві – 1 трубково-ревізійний хід та 3 однокінних чотириколісних бочкових ходи.*
- 7. В Краснокутську мати реквізитно-трубковий хід, трубково-бочковий хід, 5 однокінних бочкових ходи.*
- 8. З огляду на велику територію м. Суми повинно мати 2 пожежні організації. Центральна – на двох автомобілях спеціального пожежного зразка марки «Адлер» з трубковими насосами високого тиску, продуктивністю 6000 відер на годину та двотонний вантажний автомобіль, пристосований до трубково-бочкового ходу. Друга пожежна станція з подібним обозом, як і у інших містах. Кінний склад повинен бути розрахований за змістом обозу та мати одного запасного коня».*

Як ми бачимо, результати Першої Харківської Губернської Пожежної конференції були достатньо плідними. Велику увагу приділили боротьбі

з пожежами в сільських регіонах Харківщини. Слід сказати, що дана конференція поклала початок подібним пожежним конференціям, що відбувалися в нашому регіоні і суттєво сприяли поліпшенню ситуації у боротьбі з вогнем на Харківщині у подальших роках.

ДЖЕРЕЛА

1. Державний архів Харківської області. Ф. Р. 1639. Харківський губернський відділ, опис № 1, справа 7. – Діяльність Харківського пожежного підвідділу.– арк. 174 – 177.
2. Державний архів Харківської області. Ф. Р. 563. Управління Харківської губернської міліції, опис № 1, справа 218. – Відомості про пожари в губернії за 1922 рік. – арк. 1 – 17.